ऋद्धि संस्कृतम्-7
अभ्यास कार्यम्
Chapter - 9

1. एकपदेन उत्तरत-

क. लोके शीतलं किं भवति ?

चन्दनं

ख. केन विना दैवं न सिध्यति ?

पुरुषकारेण

ग. कयोः मध्ये शीतल साधु-संगतिः ?

चन्द्रचन्दनयोः

घ. कीदृशाः वृक्षाः नर्मान्त ?

फलिनः वृक्षाः

ङ केन विना दैवं न सिध्यति ?

पुरुषकारेण

2. पूर्णवाक्येन उत्तरत –

क. कीदृशाः जनाः नर्मान्त?

गुणिनः जनाः नमान्ता |

ख. शुष्कवृक्षवत् के सन्ति?

शुष्कवृक्षवत् मूर्खाः सन्ति ।

ग. केन रथस्य गतिः न भवेत् ?

एकेन चक्रेण रथस्य गति न भवेत् ।

घ. चन्द्रः कदा दीपकः भवति ?

चन्द्रः प्रदोष दीपकः भवति।

ङ. कः प्रभाते दीपकः भवति ?

रविः प्रभाते दीपकः भवति।

3. मूलशब्दः, विभक्तिः, वचनं चलिखत

पदः	मूलशब्दः	विभक्ति	वचनं
लोके	लोक	सप्तमी	एकवचनम्
वृक्षाः	वृक्ष	प्रथमा	बहुवचनम्
रथस्य	रथ	षष्ठी	एकवचनम्
चक्रेण	चक्र	तृतीया	एकवचनम्
चन्दनात्	चन्दन	पञ्चमी	एकवचनम्
साधूनाम्	साध्धु	षष्ठी	बहुवचनम्

4.सन्धिच्छेदं कुरुत-

1. वाचस्तथा वाचः + तथा
2. मूर्खाश्च - मूर्खाः + च
3. साधुनामेकरूपता - साधुनाम् + एकरूपता
4. गतिर्भवेत् - गतिः + भवेत्
5. वृक्षाश्च- वृक्षाः + च

Chapter - 10

1. एकपदेन उत्तरत -

क. कर्णः कस्याः बोहरागच्छति?-

गंगायाः

ख. किम् आकर्ण्य विप्रः तत्र समागतः?

कर्णस्य दानवीरताम्

ग. कवचं कुण्डलं च कः याचयति ?

विप्रः

घ. कवचं कुण्डलं च कर्णाय के प्रदत्तम ?

सूर्यः

ङ कर्णस्य यशः कुत्र प्रसारिष्यति ?

सर्वत्र

२ पूर्णवाक्येन उत्तरत-

क. के. कर्णः आगतं विप्रं किं पृच्छति?

कर्णः आगतं विप्रं पृच्छति-प्रातःकाले अत्र कथं समागतः?

ख. कर्णस्य कः निश्चयः?

कर्णस्य निश्चयः यत्तस्य जीवन लोककल्याणाम् अस्ति।

ग. विप्रं कर्णात् किम् इच्छति?

विप्रं कर्णात् रक्षाकवचं कुण्डलं च इच्छति।

घ. कार्पण्यानिश्चितमतेः का?

यः दास्यामि इति प्रतिज्ञाय अन्यय मनः कुरुते।

ङ. अन्ते विप्रः किं कथयति ?

अन्ते विप्रः कथयति यावत् एषा वसुधा, एषः सूर्यः एषः चन्द्रः च भीवष्यीन्त तावत् भवतः यशः सर्वत्र प्रसारिष्यति।

3. प्रश्ननिर्माणं कुरुत-

क. भवतः दानवीरताम् आकर्ण्य अत्र समागतः ।

काम् । किम् ?

ख. मम जीवनमेव लोककल्याणाय । कस्मै?

ग युद्धे मम मृत्युः निश्चितः।

कस्य?

घ. अहं भवते कवचं कुण्डलंच प्रयच्छामि। कस्मै

ङ. विप्रः ततः प्रस्थानं करोति ।

कुतः ?

4. वाक्यनिर्माणं कुरुत-

अधुना- अहम् **<u>अधुना</u>** गच्छामि।

सर्वत्र- ईश्वरः **<u>सर्वत्र</u>** वसति ।

अत्र- **अत्र** आगच्छा

तर्हि - यदि अहं कार्य करोमि **तीर्ह** त्वमपि कार्य कुरू।

यावत्- **यावत्** अहं लेखिष्यामि तावत् त्वमयि लिख ।

5. प्रकृति-प्रत्यय विभाग कुरूत

आकर्ण्य- आ + कर्ण + ल्यप्

विचिन्त्य- विचिन्त् + ल्यप्

स्ना + क्त्वा - स्नात्वा

गतः- गम् + क्त

Chapter – 11

अभ्यासकार्यम्

1. एकपदेन उत्तरत-

क. ऋतवः कति सङ्ख्यकाः ?

षट्

ख. कः ऋतुः ऋतुराजः कथ्यते?

वसन्तर्तुः

ग. मधुपाः किं पिबन्ति ?

मधु

घ. कस्मिन् प्रऋतौ मेधाः वर्षन्ति ?

वर्षौ

ङ. पर्णानि कस्मिन ऋतौ पतीन्न ?

शिशिरतौ

२. पूर्णवाक्येन उत्तरत-

क. एकस्य ऋतुसमयः कः भवति ?

मासद्यस्य कालः एकस्य ऋतुसमयः भवति।

ख. वृक्षाः कस्मिन् कुसुमिताः भवन्ति?

वसन्त-ऋतौ वृक्षाः कुसुमिताः भवन्ति।

ग. क्योः मासयोः ग्रीष्मर्तुः भवति ?

ज्येष्ठाषाढमासयोः ग्रीष्मर्तुः भवति |

घ. चीन्द्रका विशदा कदा भवति ?

शरद ऋतौ चन्द्रिका विशदा भवति।

ङ. अतिशीतः वायुः कदा वाति?

अतिशीतः वायुः हेमन्तौ वाति।

3.प्रश्ननिर्माण कुरुत

क. ऋतवः षट्संख्याकाः भवन्ति ।

के ?

ख. उपवनानि शोभन्ते ।

कानि ?

ग. वृक्षेषु कोकिलाः कूर्जान्त ।

केषु?

घ. कर्षकाः नन्दन्ति ।

के?

ङ. सलिलं शीतलतरं भवति ।

किम् ?

4. ययोः मासयोः यः ऋतुः भवति लेखनीयः

मासौ	ऋतुः
चैत्रवैशाखमासयोः	वसन्तः
आश्विनकार्तिकमासयोः	शरदः
माघफाल्गुन मासयोः	शिशिरः
ज्येष्ठाषाढमासयोः	ग्रीष्मः
मार्गशीर्षपुष्पमासयोः	हेमन्तः
श्रावण भाद्रपदमासयोः	वर्षा

5. रिक्तस्थानानि पूरयत

क वृक्षेष कोकिलाः कूजन्ति ।

ख. सूर्यः तीव्र तपति ।

ग. वसन्त्रतुः ऋतुराजः अपि कथ्यते।

घ. आकाशः निर्मलः भवति ।

ङ. चन्द्रिका विशदा भवति।